

Carles V va morir a Yuste o a Sant Jeroni de la Murtra?

Autor: Daniel Ibàñez i Julve

Data de publicació: 01-05-2010

Daniel Ibàñez i Julve ens apunta la possibilitat que Carles V es retirés i morís a Sant Jeroni de la Murtra.

Un capvespre del 2006, escoltant un concert de música de cambra, en el refectori del Monestir de Sant Jeroni de la Murtra de Badalona, vaig tenir una espècie de sensació molt intensa. Estava absorbit per la música, però, a la vegada, tenia concentrada la mirada cap un fresc que encara es conserva en bon estat. El fresc citat es troba emplaçat sobre l'arc de mig punt de la porta d'accés a l'antiga bodega del monestir. En aquesta pintura, que més tard descriuiré amb detall, hi apareix de costat, el bust de Carles V junt amb altres personatges afins a l'emperador.

La sensació a què faig referència em va portar a l'idea que Carles V es va retirar i va morir a Sant Jeroni de la Murtra.

Fa més de 3 anys que em volta pel cap aquesta idea que ja s'ha convertit en obsessiva. És evident que demostrar com van succeir uns fets de fa més de 450 anys, resulta impossible, però sí que he iniciat una recopilació de dades en què em basaré per construir una argumentació que reforçarà la meua hipòtesi. Aquesta hipòtesi es basa en conjectures, intuïcions i coincidències. El que ve a continuació, de moment, no demostra res; només apunta cap una idea, una idea que espero que algun dia jo o altra gent puguin confirmar documentalment.

La Història ens diu que l'emperador Carles V va abdicar i es va retirar a fer vida monacal, fins a la seva mort, al monestir jeroni de Yuste, a Extremadura.

EL MONESTIR DE YUSTE (de la WEB del monestir de Yuste)

"El Monasterio de Yuste está situado en las estribaciones de la sierra de Gredos, en la comarca natural de La Vera

(Cáceres), junto a la localidad de Cuacos.

En 1556 Carlos V expresó su deseo de retirarse a algún convento para hacer vida monástica, eligiendo el Monasterio de Yuste. En el edificio se tuvieron que realizar obras para ampliar las escasas dependencias con las que contaba y poder acoger al emperador y a las 60 ó 70 personas de su séquito personal.

Las obras debieron durar más de lo previsto, ya que cuando el emperador atravesó el puerto de Tornavacas para llegar a La Vera, tuvo que parar en el grandioso castillo de Jarandilla, donde esperó a la terminación de su nueva morada.

En 1558, el 21 de septiembre, moría Carlos V, de paludismo, en la que fue su última morada. Fue enterrado en la Iglesia para, posteriormente, ser trasladados, sus restos, al panteón real del Monasterio de San Lorenzo del Escorial en 1574.

Después de la muerte del emperador, el Monasterio y la Orden de San Jerónimo pasaron por numerosos avatares. Durante la Guerra de la Independencia, en 1809, sus estancias fueron incendiadas y quedaron destruidas y reducidas prácticamente al claustro gótico. Los Jerónimos fueron expulsados de Yuste y posteriormente, con la desamortización de Mendizabal, el Monasterio fue puesto en pública subasta, iniciándose una época de abandono y deterioro del edificio.

A mediados de 1941, la Dirección General de Bellas Artes inició la reconstrucción del Monasterio, procurando respetar al máximo el diseño y los proyectos originales, recreando así uno de los enclaves más importantes por su significación histórica y artística".

L'any 1958 es van acabar les obres, celebrant-se el 400 aniversari de la mort de l'emperador.

ELS MOBLES INCOMBUSTIBLES DE CARLES V

En les visites guiades al Monestir de Yuste, el guia, ens mostra lo que diu que son els autèntics mobles que va utilitzar l'emperador en el seu retir.

Si , " en 1809, sus estancias fueron incendiadas y quedaron destruidas y reducidas prácticamente al claustro gótico", d'entrada, ja ens intenten aixecar la camisa.

En Royal Tyler[1] ens explica: "Durante siglos la verdad fue desconocida. Los escritores extranjeros cambiaban el nombre del monasterio y no le daban el suyo exacto: San Jerónimo de Yuste. La primera historia del retiro de Carlos V fue publicada en el Fraser's Magazine (abril-mayo de 1851) por Sir Williams Stirling Maxwell". 300 anys després de mort.

En un altre paràgraf ens diu: "Unos inventarios confeccionados en Yuste despues de muerto Carlos, publicados por Gachard, demuestran que el recluso vivió rodeado de suntuosos tapices y muebles, cuadros de Tiziano y objetos de valor. No vivia en celda: su casa era espaciosa y cómoda, orientada a al Mediodía, con una vista soberbia, rodeada de jardines y arroyos".

"L'obra nova" de la Murtra, de la que parlaré després, esta orientada a mitgdia i Josep Mª Cuyàs[2] ens diu: "desde dentro de la casa y desde las mismas celdas de los religiosos se descubre una vista harto espaciosa, compuesta de cosas tan variadas que alegra el espíritu; cielo muy abierto, con un mar ancho.. ..Alcánçanse a ver en los días serenos las Islas de Mallorca".

Tornant al fil de la les meves impressions, una de les coses més xocants que vaig llegir van ser les referències a la dieta preferida de l'emperador a Yuste, tal com l'explica en Royal Tyler[3]:ostres vives o picades, anxoves, sardines, marisc, pastís d'anguiles, etc. etc. Pensem que el monestir de Yuste és a 460 km del mar. Això representava 5 dies de camí des de la costa. Les fruites del mar preferides per l'emperador arribarien a Yuste fetes malbé. Al contrari, el monestir de Sant Jeroni de la Murtra és a 6 km del mar, a 1 hora i ¼ de camí. Totes les captures fetes davant de Badalona i transportades a Sant Jeroni es trobarien perfectament fresques.

EL 21 DE SETEMBRE DE 1558, MORIA CARLES V, DE PALUDISME...

Casa Carvajal y Girón, Cabezabellosa (Cáceres) www.casacarvajal.com

"Esta casa data del siglo XVI, fué antigua residencia de verano de la familia Carvajal y Girón que acudía desde Plasencia en busca de la frescura de estos parajes y huyendo del paludismo de aquel entonces".

El Monestir de Yuste és a 32 Km de Plasencia i 780 m d'altitud i la Casa Carvajal y Girón és a 14 Km de Plasencia i 880 m d'altitud amb rierols d'aigües de llera ràpida, com las de la Garganta de la Olla, a 5 Km de Yuste.

A l'entorn de Plasencia, existeixen des d'aquells temps, pantans i basses d'aigües estancades. Les aigües estancades són el medi habitual del mosquit "anopheles" femella, portador de les febres pal·lúdiques. El mosquit "anopheles" no pot viure en aigües de llera ràpida, com rierols i cascades, ni tampoc a més de 600 metres d'altitud.

Per aquest motiu, resulta difícil pensar que Carles V, retirat com diuen, a Yuste, pogués contraure el pal·ludisme més lluny encara de Plasencia que de Cabezabellosa.

A Sant Jeroni de la Murtra, como ens explica Jaume Aymar, "el lloc era pantanós y els mosquits molestaven als frares. Les aigües estancades al fons de la vall eren causa de febres pal·lúdiques"[4].

Remenant i remenant llibres i cròniques del meu admirat emperador, vaig trobar una altra dada que ens indica una forta vinculació de Carles V envers Catalunya. Tal com ens diu na Gertrude Von Schwarzenfeld, l'emperador, veient-se proper a la mort, "havia demanat que hom tingués a punt espelmes beneïdes, que s'havien portat del monestir de Montserrat"[5]. Recentment, un monjo de Montserrat, havent-li tret a conversa el tema de les espelmes i de la mort de Carles V, em va comentar que "no van ser espelmes, sinó que va ser una imatge de la Verge de Montserrat la que se li va fer arribar en els últims moments".

Seguint amb la recerca, i consultant altres escrits, he pogut esbrinar que en el moment de la mort de Carles V es trobaven al seu costat tres personatges de l'entorn de la Corona d'Aragó. Així, tenim fra Bartolomé Carranza, de Miranda de Arga (Navarra), fra Joan Reglà, de Hecho, (Osca) i fra Marc Orriols, de Cardona, monjo de la Murtra[6]. Aquests personatges, tenint present la vinculació religiosa de Navarra a la Corona d'Aragó, és més probable que estiguessin junts a la Murtra que no pas a Yuste.

A més a més, tenim el fet que encara que Carles V va abdicar a favor del seu germà Ferran I i del seu fill Felip II, i els va deixar tots els territoris del seu vast imperi, ateses les lleis de successió de Catalunya, l'emperador no podia abdicar com a rei de Catalunya i va morir sent rei d'aquest territori. Això vol dir que va continuar, fins a la seva mort, sense privar-se d'indicar les línies mestres del seu govern. Per tant, i en conseqüència, si Catalunya era l'únic territori d'on encara era rei, resulta més lògic que es retirés a prop de Barcelona, dins dels seus dominis, que no pas a Yuste, a on, a més a més, no hi havia estat mai.

Resulta també molt il·lustratiu el que comenta en Jaume Aymar. Segons ell, doncs, el monestir de Sant Jeroni de la Murtra va ser visitat repetidament pels monarques i familiars de la Corona de Aragó, Joan II, Ferran i Isabel els Catòlics, Joana la boja, Felip II, l'emperadriu Maria, esposa de Maximilià II d'Àustria i Joana d'Àustria esposa de Manuel de Portugal, germanes de Felip II. Carles V hi va fer diversos sojorns. En la seva visita de 1533, va lliurar cent escuts amb què es va sufragar la construcció del cor de l'església. Durant la seva estada a Sant Jeroni l'any 1535, l'emperador va organitzar la campanya de Tunis"[7]. Carles V va estar del 1r d'abril al 2 de juny entre Barcelona i Badalona. Royal Tyler[8] ens diu: "En Monzón (1542), Carlos dijo al embajador portugués Lorenzo Pérez que la primera vez que pensó retirarse del mundo fue a su regreso de Tunez en 1535". Aquest comentari ens fa intuir a on pensava retirar-se Carles, tenint en compte que havia fet una estada de dos mesos a Sant Jeroni.

L'Aymar també ens assegura que Felip II va confirmar al monestir tots els privilegis y mercès atorgats pels seus antecessors. Finalment, l'Aymar acaba dient-nos que diversos frares de Sant Jeroni de la Murtra van fer la segona professió al monestir de San Lorenzo del Escorial, que és també de l'ordre de Sant Jeroni. Fra Miquel Morató, frare de Sant Jeroni de la Murtra, estant de conventual a San Lorenzo del Escorial, era tan virtuós que se'l coneixia com el santo catalán[9]. L'any 1598 fra Llorenç de Viu, de Sant Jeroni de la Murtra, va ser proposat com a General de l'orde jerònim de l'Escorial, però va morir abans de ser nomenat[10]. El pas de monjos de la Murtra a l'Escorial és prou important per esbrinar a quin monestir podia haver estat l'emperador, sobretot perquè, als escrits que lleigeixo referents al temps del seu retir, no he trobat ni una referència de cap monjo de Yuste que passés a l'Escorial.

Fixem ara la nostra atenció en una qüestió que em té molt intrigat darrerament. Em refereixo a les cartes que la Infanta Princesa Joana d'Àustria, filla de Carles V i germana de Felip II, va enviar als diputats de la Generalitat de Catalunya. Aquestes cartes són citades per en Francesc Bofarrull[11].

Així, tenim que el 28 de setembre del 1556, vigília de Sant Miquel, Carles V va desembarcar a la platja de Laredo, a

Cantàbria, amb la intenció de retirar-se a un monestir jeroni. En el moment de l'arribada no hi havia cap comitè de recepció i no tenien cap lloc a on hostatjar-se.

El dia 10 d'octubre, sent a Valladolid amb el seu pare, la Infanta-Princesa Joana d'Àustria, germana de Felip II, va enviar una carta a la Generalitat de Catalunya per la qual indicava que el seu pare Carles V havia arribat a Laredo sa i estalvi[12].

Resulta xocant que enviés una sola i única carta referent aquest assumpte als diputats de la Generalitat de Catalunya, en comptes de comunicar-ho a Plasència, si és que tenia la intenció de dirigir-se al monestir de Yuste.

En aquesta mateixa línia, al cap de dos anys, el 29 de setembre del 1558, ens tornem a trobar que la Infanta-Princesa va enviar la carta als diputats de la Generalitat de Catalunya amb el "comunicat oficial" de la mort de l'emperador[13] (evidentment, ells ja sabien que era mort). A la seva Història de Catalunya, en Rovira i Virgili ens indica que aquesta carta va arribar a Barcelona el dia 5 d'octubre[14].

Pensem com funcionava el correu en aquells temps. El correu d'aquella època funcionava per postes (d'aquí ve el nom de correu postal). La distància entre postes era de 20 km. Un cavall al pas triga 4 hores a fer el trajecte de posta a posta. Plantejem el següent fet: de Yuste a Valladolid hi ha 290 km, que representen 2 dies i mig de durada del viatge. De Valladolid a Barcelona hi ha 740 km, que representen més de 6 dies de viatge. Tenint en compte la durada d'aquests desplaçaments respectivament, ens trobem d'una forma aproximada, amb la conclusió següent:

Si Carles V hagués mort a Yuste, la carta esmentada hauria fet el recorregut de Yuste>Valladolid>Barcelona, cosa que equival a una demora aproximada de 2 dies i mig, i hauria arribat a Barcelona del 2 al 3 d'octubre. Per contra, si Carles V hagués mort a Badalona la carta hauria fet el recorregut, Badalona >Valladolid>Barcelona. Això equival a una demora aproximada de 6 dies, i la carta hauria arribat a Barcelona el 5 d'octubre, dada que ens confirma en Rovira i Virgili.

Seguint la tònica de la meva hipòtesi, Carles V va morir a Badalona, algú va desviar l'atenció de aquest fet de Badalona cap a Yuste. Em vaig plantejar, qui, quan i per què, podia haver canviat Sant Jeroni de la Murtra pel Monestir Jeroni de Yuste.

El primer pas que vaig fer va ser esbrinar, quina era la referència més antiga que parlava de Yuste. La referència més antiga que he trobat és al llibre de Fray Prudencio de Sandoval[15], en el capítol final d'aquesta llarguíssima crònica. Fray Prudencio ens relata, amb tot luxe de detalls, la vida que portava l'emperador a Yuste fins el moment de la seva mort, de tal forma i manera, que talment sembla que ell estava constantment al costat del Carles V, fins i tot en els moments més íntims.

En Sandoval ens diu que: "La princesa doña Juana, hija del Emperador y gobernadora de estos reinos, deseando saber la vida y fin que su padre habia tenido, envió pedir una relación de ella, y fray Martín de Angulo, prior de este monasterio de Yuste en el mismo tiempo que el Emperador allí vivió y murió... La misma relación original que fray Martín envió a la princesa, y firmada de su nombre tengo, y la quisiera poner aquí como el prior la escribió".

Personalment crec que en aquest moment es presenta una magnífica ocasió per canviar d'un cop de ploma el nom del monestir. Podem imaginar-nos que l'autor de l'escrit fos el cronista i prior de Sant Jeroni de la Murtra, Pere Alsina de Cardona.

Pensem amb un xic de malícia, i que Felip II ordenés a Sandoval que canviés el nom del prior, el nom del monestir i el lloc. Argumentar el perquè no resultarà molt complicat. És coneguda l'idea principal de la política de Felip II, d'unificació d'Espanya. Els fets que ens ocupen serien transcendents en la història d'Espanya i donarien protagonisme a Catalunya, cosa que no l'interessava.

Ja tenim qui: Felip II; ja tenim quan: finals del 1500 i principis del 1600 i ja tenim el perquè.

Passem a continuació a posar de manifest un altre fet que ens indica la obsessió de Felip II per esborrar de l'escena a Catalunya.

A la desfilada de les pompes fúnebres organitzades per Felip II en honor al seu pare, Carles V, a Brussel·les els dies 29 i 30 de desembre de 1558, a la Catedral de Santa Gúdula, es presentava un carroussel de cavalls acompanyats de tres gentils homes per cada un de ells. Els cavalls en qüestió anaven guarnits amb una manta de la bandera de cada regne representat[16].

En aquesta llarga desfilada apareixen entre d'altres, els regnes que tenen les quatre barres vermelles sobre fons d'or. Hi son presents: les armes del regne de Còrsega, del regne de Sardènia, del regne de Sicília, del regne de Mallorca, del regne de València, del regne de Nàpols, del regne d'Aragó. ¿Com es que hi son representats tots els regnes que porten les quatre barres i no hi ha el país que les va estendre, CATALUNYA? Bé, perquè Felip II tenia una fixació contra Catalunya: la volia esborrar del mapa i volia una Espanya d'un sol territori (no considero Catalunya part d'Aragó en aquest cas).

La història ens diu que Carles V va abdicar i es va retirar perquè estava molt malalt i cansat de governar i va decidir anar a descansar en un monestir de l'orde de Sant Jeroni. Doncs bé, la meua modesta impressió, després d'analitzar cròniques i cròniques, és que Carles V, podria haver estat víctima d'una jubilació anticipada. Jo crec que les immenses ganes de governar del seu germà Ferran i del seu fill Felip i una certa predisposició de Carles envers Catalunya varen, com ja he dit, forçar una abdicació prematura.

Una de les coses que m'han cridat l'atenció és que diuen que va arribar l'any 1556 a Jarandilla, assegut en una cadira i que el portaven quatre criats, que s'anaven rellevant, perquè degut a la gota no podia caminar ni muntar a cavall. La gota és provocada per l'acumulació de cristalls esfèrics d'àcid úric envoltats de punxes. El dolor és tant intens que no es pot aguantar.

En una obra de Juan José Martín[17], podem llegir el següent paràgraf que xoca frontalment amb la suposada impossibilitat de caminar per part de l'emperador: "En el lado de oriente surgió un jardín cubierto de flores y hierbas y sombreado con árboles aromáticos, limoneros, cidros y naranjos... A dos tiros de ballesta de la casa se levanta una ermitilla llamada de Belén, a la que se llegaba algunas veces Carlos V, siguiendo un ameno y umbroso camino, para solazarse bajo la sombra de los árboles".

Resulta curiós que ja abans, el mateix J. J. Martín[18] ens ha explicat que, a Yuste, "las fuertes heladas del invierno congelaban la verde naturaleza".

Com a pista addicional vull cridar l'atenció d'un detall. Els tarongers i llimoners són arbres més propis de la costa mediterrània que no pas de la comarca de la Vera a on hi ha Yuste, a una altitud de 780 m, un clima fred, "de fuertes heladas". En aquestes condicions climàtiques no hi poden viure els cítrics.

En contra d'aquesta crònica de J. J. Martín, el pare Sigüenza[19] ens parla de l'entorn del Monestir de la Murtra quan s'hi van instal·lar els monjos jeronis l'any 1416: "Está en el verano y en medio del invierno igualmente lleno de verdura, apacible a los ojos; los naranjos y cidros, murtras, arrayanes y otras alegres plantas..."

Sigüenza[20], quan es refereix a la fundació del monestir de Yuste, diu:

"A siete leguas de la ciudad de Plasencia, en lo áspero de la sierra fragoso y cubierto de maleza, se recojieron algunos ermitaños".

Tornem a fixar l'atenció en les verdures i els tarongers de la Murtra i retornem al frare Sigüenza[21], que, referint-se a la fundació del monestir de San Lorenzo del Escorial ens diu: "Vino luego Fray Marcos de Cardona, profeso de la Murtra de Barcelona, que tambien habia estado en Yuste haciendo de jardinero". I més tard diu: "Hicieron un huertecillo, pusieron en él verduras i naranjos que habia traído fray Marcos de la villa de Plasencia, aunque la tierra les hizo mal hospedaje" (la de l'Escorial). Fray Marc Orriols de Cardona, músic i jardiner, per mi, no va estar mai a Yuste. De Sant Jeroni de la Murtra va passar a Sant Lorenzo del Escorial i les verdures i tarongers eren de Badalona.

Retornem ara un altre cop a "a dos tiros de ballesta de la casa se levanta una ermitilla llamada de Belén, a la que se llegaba algunas veces Carlos V", i fixem ara la nostra atenció en un fet, si més no, curiós.

El nom canònic de Sant Jeroni de la Murtra és Sant Jeroni de la Vall de Betlem i a 700 metres del monestir ens trobem la Torre Pallaresa. La torre Pallaresa, a on també s'hi va hostejar l'emperador diverses vegades, va ser confirmada com a castell pel mateix Carles V, el 30 de maig de l'any 1535. Al dia següent, va partir de la Murtra per anar a la campanya de Tunis.

Un tret de ballesta no és una mida precisa, pot variar de 300 a 400 metres; dos trets de ballesta podrien representar aproximadament 700 metres, distància, com ja he citat, entre la Torre Pallaresa i Sant Jeroni de la Vall de Betlem.

Vull aportar aquí un altre dada, per aclarir el text, que segueix. La història de Yuste ens diu que quan l'emperador va arribar al monestir extremeny, no estaven acabades les obres de construcció de les estances on s'havia d'hostatjar.

Esperant la finalització de les obres esmentades, es va hostatjar al "Castillo de Jarandilla", situat a 10 Km de Yuste. Es dona la circumstància que a la Murtra també s'hi van fer unes obres d'ampliació per a hostatjar els monarques que volguessin fer algun sojorn al monestir de Badalona. Les obres es van iniciar curiosament l'any 1558, any de la mort de Carles V. La construcció esmentada és coneguda com a "obra nova". La data d'inici de les obres no encaixa, però potser hagi estat fixada incorrectament.

Es molt probable que durant les citades obres destinades a Carles V al Monestir de Sant Jeroni, l'emperador s'hostatgés provisionalment a la Torre Pallaresa i, tot passejant, s'acostés de tant en tant a fer-hi un cop d'ull, per veure l'estat de "l'obra nova". La Torre Pallaresa seria el "Castillo de Jarandilla" i la Murtra seria el Yuste de la història oficial.

MONASTERIO DE YUSTE

CASTILLO DE JARANDILLA

MONESTIR DE SANT JERONI DE LA MURTRA

TORRE PALLARESA

Abans de tancar aquest assumpte dels passejos, vull fer notar que si Carles V estava tant malalt de gota, com és que passejava tant freqüentment. No serà, com ja he apuntat abans que la gravetat que ens volen fer creure no era tal com ens la pinten ?.

Continuem la reflexió amb noves dades curioses, A una crònica de una de les múltiples planes d'Internet que parlen de Carles V a Yuste, n'hi ha una que afirma ."Se retiró a Yuste porque alli se encontraban sus amigos" i jo em pregunto, quins amics podia tenir a Yuste si no hi havia estat mai ? . A la Murtra si que hi tenia amics, observem el fresc del refectori de Sant Jeroni de la Murtra. Aquest fresc es va acabar de pintar l'any 1557 curiosament quant Carles V estava retirat a un monestir Jeroni.

Refectori de Sant Jeroni de la Murtra.

La galeria de figures ens mostra d'esquerra a dreta els següents personatges: Una criada negra, l'emperadriu Isabel de Portugal, Carles V, Francesc Borja virrei de Catalunya (cosí de l'emperador i de l'emperadriu per par de pare i de mare), Eleonor de Castro, esposa del virrei, el gat negre d'Andrea Dòria, el gos de l'emperador, l'almirall Andrea d'Oria, Fra Pere Alsina prior del monestir i una dama de la cort llegint. Observant la pintura, notem que no es tracta d'un retrat de família, Isabel de Portugal va morir l'any 1539, Eleonor de Castro l'any 1546. La dama de la cort s'hi podria haver afegit després i representar a Joana d'Austria llegint la crònica de Pere Alsina, a la que es refereix Prudencio de Sandoval. Ens crida l'atenció que a una galeria de personatges tan importants hi apareguin dos animals domèstics. (que per cert, s'ha salvat perquè ningú no s'hi havia fixat)

El gat negre d'Andrea d'Oria: Lluís Pasteur va dir que el gat era l'animal més net i més desproveït de virus i bacteris. Des de l'inici dels primers grans desplaçaments en vaixells de fusta, s'hi embarcaven un munt de gats per combatre les rates que criaven a la bodega. Les rates contaminaven el gra amb els seus excrements i eren portadores del bacil de la pesta negra. Per altra banda, els mariners atribuïen al gat negre facultats per a protegir els vaixells contra els temporals i aixecar el vent, actuant com amulet a bord. No es d'estranyar, doncs, que Andrea d'Oria tingués un gat negre amb pedigrí al seu camarot i se l'endugués amb ell a passar uns dies amb Carles V a Sant Jeroni de la Murtra.

El gos de Carles V: Carles V es feia acompanyar per un gos de la raça irlandesa Wolfhound (llebrer caçador de llops). El Wolfhound és el més alt de totes les races conegudes i degudament ensinistrat és dels més ferotges. Francisco Pizarro els va utilitzar per evangelitzar els indis del Perú.

Tiziano i Teodor de Bry

Com ja he dit abans, el monestir de Sant Jeroni de la Murtra és el més visitat pels reis de la Corona d'Aragó. El pare Sigüenza[22], parla de: "El rey don Juan padre de don Fernando el Católico, oyó la fama de sus virtudes, fue a visitarlos de propósito, tratólos y provó por veces que no se alargaba nada. Frecuentó con esto las idas y vueltas y despedirse de sus jerónimos hartó contra su voluntad.. Heredó esta misma devoción su hijo, nuestro buen don Fernando.. Llevó consigo algunas veces a su amada consorte la reina doña Isabel... El emperador Carlos V, su glorioso nieto, quiso también gozar de la conversación de estos siervos de Dios. Estabase de una vez con ellos cerca de treinta días y si pudiera y el gobierno de tantos reinos le diera mas lugar hiciera esto mas veces..."

"Otros principes han ido a visitar a aquellos siervos de Dios y a participar del fruto de sus santos ejercicios y ejemplo..."

Ferran II, Isabel i Cristòfor Colom

Imatge de mènsules del claustre de Sant Jeroni de la Murtra

El 2 d'abril de l'any 1493, tornant del segon viatge, Cristòfor Colom, va ser rebut per els Reis Catòlics Ferran i Isabel ,a Sant Jeroni de la Murtra. Al dia següent 3 d'abril es va fer la recepció oficial al Saló del Tinell de Barcelona.

Fixem ara la nostra atenció sobre un altre personatge de la història de Yuste que també m'ha provocat sospites. El personatge en qüestió és el famós rellotger i fabricant d'autòmats, Joanelo Turriano de Cremona (Itàlia). En Joanelo era el primer que entrava a la cambra de l'emperador de bon matí, per donar corda als rellotges i mecanismes de què gaudia Carles V. Resulta que en Turriano va escriure un llibre[23] on ens parla de com podem saber si l'aigua és bona o no, i diu textualment: "Como en Catalunya, cerca de Cardona, que hay una cueva que del agua que se convierte en piedra se hacen tantas formas y tan variadas, asi en forma como de colores".

Podria ser en Joanelo Turriano de "Cremona", Joan Turriano de "Cardona"?

Les beates dominiques es traslladen a Barcelona[24] amb el consentiment de la Corporació Municipal i van obtenir, el 1497, llicència del General de l'orde de Sant Agustí, el mateix orde inicial dels Jeronis, Fra Joan Turriano. Podria haver existit, per tant, un Joan Turriano, fill o nebot del frare que s'hagués instal·lat a Sant Jeroni de la Murtra, fabricant rellotges i mecanismes autòmats.

Referint-se al Monestir de Sant Jeroni de la Murtra, a la seva crònica, Francesc Talet[25] ens cita: "En esta casa se conservaba una màquina de 4 doctores y 4 evangelistas de Murtra que era cosa de ver, segun dicen los que la vieron y tenia fama casi por todo el mundo; y por esta ocasión venían no solo de la propia tierra sino extranjeros por curiosidad.."

Ja tenim aquí una pista d'on es trobava en realitat en Turriano. Teodoro Martín[26] ens dona una explicació molt hàbil d'aquest embolic i ens diu primer que Turriano coneixia la dada de Cardona perquè l'hi havia explicat el Frare Marc Orriols de Cardona i que el mecanisme de la Murtra l'havia construït en Marc Orriols, perquè li havia ensenyat a fer-ho en Turriano.

Tenim un enginyer italià coneixedor de Cardona i un music jardiner constructor d'autòmats. Jo crec, personalment, que és molt més senzill: que tan en Marc Orriols com en Joan Turriano fossin de Cardona, que no van estar mai a Yuste, ja que no saben els historiadors com explicar-nos una sèrie de fets que no encaixen i que nosaltres explicaríem d'una altra manera.

Resulta molt curiós que, segons ens indica Manuel de Foronda y Aguilera[27], el dia 9 de juliol de 1558, dos mesos i mig abans de la seva mort, Carles V escrigués una carta a Juan Vázquez, "sobre las medidas necesarias, por la proximidad de los turcos, para preservar Cerdeña". Aquesta preocupació de la proximitat dels turcs a mi en fa suposar que era més preocupant a Badalona que no pas a Yuste. Recordem que els raids dels turcs eren molt freqüents a les costes del llevant, tal com diu Cervantes a la 2ª part del Quixot.

Afegint el que diu José Mª Cuyàs[28] "Alcánçanse a ver en los dias serenos las Islas de Mallorca".

Resumint el que sabem de Carles V:

- Es retira a fer vida monacal amb 60 a 70 persones al seu servei???
- Continua amb la seva dieta preferida de marisc a 460 Km del mar???
- Mort de pal·ludisme en un indret on no era fàcil d'agafar???
- Passeja entre taronges i llimones en un indret on no n'hi havien???
- Es preocupava, estant lluny de Catalunya, per la proximitat dels turcs a Cerdanya, quan feien perillar molt més Hongria o Àustria???

Des de l'any 1556 fins a 1558, Carles V va escriure o dictar 80 cartes donant ordres a uns i altres. Això, a mi en fa

pensar que, com ja he apuntat, no estava de cap manera retirat en pla monacal, sinó que va estar tot el temps a Sant Jeroni de la Murtra remenant les cireres de Catalunya i d'altres indrets del seu imperi.

Com ja he dit al principi: tot son pures conjectures, pistes, impressions i sospites. Ara només cal que algú trobi, amb temps, documents que puguin demostrar aquesta hipòtesi.

Daniel Ibàñez i Julve

Descarregueu l'article

[1] ROYAL TYLER, El Emperador Carlos V; Editorial Juventud, Madrid 1958, p. 206

[2] JOSE Mª CUYÀS, Resumen Histórico del Monasterio de San Jerónimo de la Murtra; Badalona, 1972, p. 8

[3] Idem (1). p.. 207.

[4] JAUME AYMAR i RAGOLTA, El Monestir de Sant Jeroni de la Murtra; Diputació de Barcelona, Barcelona, 1993, p. 28.

[5] GERTRUDE VON SCHWARZENFELD, Carlos V, padre de Europa; Editorial Cultura Clásica y Moderna, Madrid, 1958, p. 351.

[6] MARCELINO MENÉNDEZ Y PELAYO, Historia de los Heterodoxos Españoles; Madrid, 1880, Llibre quart, capítol VIII, part III.

[7] JAUME AYMAR I RAGOLTA, La Murtra i el Toisó. Humanisme i Renaixement en temps de Carles I i Felip II; Publicacions del Museu Ramon Pané, núm. 4; Edimurtra, SA; Badalona, 1999/2000, p. 14.

[8] Idem (1). p. 205

[9] Ídem, p. 26.

[10] Ídem.